

Kursusbeskrivelse til Patientkommunikation

Obligatorisk tredages internatkursus for læger i den Kliniske
Basisuddannelse i Region Sjælland

Indholdsfortegnelse:

Patientkommunikation; et obligatorisk KBU-kursus	2
Baggrund for kurset.....	2
Kursets navn, varighed og placering	2
Tildeling af kursuspladser	2
Organisering	3
Rationale og læringsstrategier	3
Formål	4
Mål	4
Indhold/program.....	5
Kursusmateriale og forberedelse	6
Gæsteforedrag	7
Kriterier for godkendelse af kurset og kursusbevis.....	7
Evaluerig:.....	7
Henvendelse vedrørende kurset:.....	7

Patientkommunikation; et obligatorisk KBU-kursus

Denne kursusbeskrivelse omhandler kurset "Patientkommunikation" i Region Sjælland og tager udgangspunkt i "Målbeskrivelsen for den kliniske basisuddannelse" udgivet af Sundhedsstyrelsen i oktober 2016, med ikrafttrædelse august 2017 og Vejledning nr. 9689 (2017) om generelle kurser i den kliniske basisuddannelse.

Den obligatoriske række af kurser i Klinisk Basisuddannelse (KBU), er organiseret centralt i regionerne under "Sekretariatet for lægelige videreuddannelse Øst" (se hjemmeside: [Sekretariat for Lægelig Videreuddannelse](#)) og udbydes i Region Sjælland af Koncern HR-Uddannelse og Udvikling (KHRUU)

Baggrund for kurset

Forudsætningen for at en lægelig behandling kan iværksættes er, at lægen og patienten har opnået en fælles forståelse af tilstanden og de behandlingsmetoder, der er til rådighed. Dette understreger, at en væsentlig del af en læges arbejde er at kommunikere med patienter, pårørende, kollegaer og andre samarbejdspartnere.

Ifølge sundhedsloven har lægen pligt til at give patienten en forståelig fremstilling af sygdommen, undersøgelsen og den påtænkte behandling. Informationen skal gives på en hensynsfuld måde og være tilpasset modtagerens individuelle forudsætninger. Dette stiller særlige krav til læger i form af kommunikative færdigheder.

Kursets navn, varighed og placering

Kurset "Patientkommunikation" er placeret i anden halvdel af KBU-forløbet. Kurset i Region Sjælland er designet, som et tredages ophold med overnatning. Kurset er tilrettelagt med overnatning fordi det vurderes som en fordelagtig forudsætning for at skabe en tillidsfuld atmosfære, hvor arbejdet med de mere personlige dele af kursistens kommunikationsstil bliver mulig. For nærmere beskrivelse af indhold se under afsnit Indhold/Program længere nede.

Tildeling af kursuspladser

I Region Sjælland tildeles KBU-lægen automatisk plads på kurset i patientkommunikation. Det er muligt at rette henvendelse i forhold til ønsker om at blive omplaceret til et andet kursus, hvis der forligger en gyldig begrundelse, men som udgangspunkt følger kursisten de kurser vedkommende får tildelt. Der tages højde for barsel, sygdom og andre specielle situationer.

Organisering

Kurset i patientkommunikation tager udgangspunkt i deltagernes erfaringer, viden og selvoplevede kommunikationssituationer. Kursisterne tilegner sig konkret viden og erfaringer gennem: dialog, i plenum, i grupper med kommunikationstræning og supervision, via praktiske og målrettede øvelser samt ved drøftelser og erfaringsudvekslinger i pauserne og i de sociale mellemrum.

Kurset er opdelt på følgende måde:

- Første dag er med Kommunikationstræning blandt andet ud fra selvoplevede kommunikative situationer fra den kliniske hverdag.
- Anden og tredje dag foregår individuel supervision i en gruppe, hvor kommunikationen formidles via en lydoptagelse eller et skriftligt oplæg som superviseres ud fra forskellige supervisionsmetoder alt afhængig af kursistens vanskeligheder og læringsmål. Heri indgår den obligatoriske patientcase.

Rationale og læringsstrategier

Kurset i patientkommunikation har fokus på træning af de kommunikative kompetencer, der benyttes til at udvikle og skabe dialog med patienter, pårørende og samarbejdspartnere.

Det pædagogiske udgangspunkt er, at kompetencen kan trænes gennem vejledning og supervision, som svarer til den enkelte læges kompetenceniveau. Med afsæt i dette, er vægtningen af feedback og vejledning i supervisionssituationen høj på kurset. Dette kan, ifølge målbeskrivelsen for Klinisk Basisuddannelse være grundlaget til at styrke KBU-lægens faglige og personlige refleksion og udvikling.

Læringsteoretisk sigter kurset efter en aktiverende og praksisnær undervisning, da tanken er at denne form for læring skaber en højere grad af transfer end en undervisning af mere klassisk vidensformidling fra ekspert til novice.

Der arbejdes fortrinsvist i små grupper. Kursisterne får derved gavn af hinandens erfaringer, oplevelser og udfordringer, som deles på en fagpersonlig og kommunikativ måde.

Underviserne anvender bl.a. den evidensbaserede metode, Calgary Cambridge observations Guide (herefter CCG), som bruges til at analysere kommunikationen. Kursisterne får gennem CCG et fælles sprog og en mere præcis måde at tale om kommunikationen på.

Formål

Målbeskrivelsen for KBU fra oktober 2016 tager udgangspunkt i, hvilke kompetencer den enkelte læge skal erhverve sig gennem den kliniske basisuddannelse. De er beskrevet, så det fremgår, hvilken af de 7 lægeroller der primært indgår i kompetencen.

De syv lægeroller

- Medicinsk ekspert/lægefaglig
- Kommunikator
- Samarbejder
- Leder/administrator/organisator
- Sundheds fremmer
- Akademisk/forsker og underviser
- Professionel

På kurset i patientkommunikation er det primært rollen som kommunikator, der er fokus på. Formålet med det obligatoriske kursus i patientkommunikation er, at understøtte lægens muligheder for at videreudvikle kommunikative færdigheder og demonstrere, at han/hun kan kommunikere med patienter, pårørende, kollegaer og andre samarbejdspartnere jf. læringsmål i målbeskrivelsen for KBU (side 18 afsnit 6.2).

Mål

Målene tager udgangspunkt i Målbeskrivelse for den kliniske basisuddannelse, Sundhedsstyrelsen (2016).

Ud af i alt 16 overordnede kompetencer er nedenstående kompetencer valgt ud, da de er relevante for patientkommunikationskurset i Region Sjælland.

- Kompetence nr. 3: Gennemføre konsultation selvstændigt
- Kompetence nr. 4: Følge op på plan for indlagt patient (konsultation/stuegang)
- Kompetence nr. 6: Sikre sammenhæng i patientbehandling, patientforløb, overgange
- Kompetence nr. 13: Kommunikere og samarbejde med kolleger og andre samarbejdspartnere
- Kompetence nr. 15: Reflektere i og over egen og andres praksis

Indhold/program

Introduktion og gruppedannelse

Efter fælles introduktion og orienteringen om kursets indhold, laves der et indslag i plenum. Formålet med indslaget er, at skabe tillid og tryghed mellem undervisere og kursister.

Kommunikationsprocessen og individuelle læringsmål.

På dag 1 introducerer underviserne til den kommunikative proces bl.a. CCG gennem brug af forskellige tilgange. Der opstilles læringsmål til brug for den enkelte, dels på baggrund af de metoder underviserne anvender og dels ud fra egne erfaringer, oplevelser og viden. Det kan være ønsket om at kunne rumme kræftsyge patienters reaktioner, lære at opsummere og klargøre samtalens indhold overfor patient og pårørende, lære at holde en kort tænkepause for patienten men også for lægen, at takle vrede eller angst pårørende og lignende.

Supervision

Den forberedte patientcase fremlægges i små grupper under ledelse af en supervisor (underviser). Alle i gruppen deltager aktivt efter fremlæggelsen ved at dele erfaringer og oplevelser i forhold til nogle selvoplevede samtaler fra praksis, men også ift. teorier og viden. Dette bidrager til læring for alle gruppens medlemmer, samtidig med at der holdes fokus på kursistens læringsmål og ønsker til feedback.

Oplæg og plenum

Teoretiske input introduceres imellem gruppernes kommunikationstræning på første dag og imellem supervisionerne for at understøtte læringen med viden om relevante og konkrete emner, redskaber og metoder.

De teoretiske input afholdes i plenum eller ved små korte oplæg i grupperne. Oplæggene bliver afholdt af underviserne, som indhenter referencer og viden bl.a. indenfor følgende: Den Motiverende Samtale, Den Svære Samtale, Komplekse samtaler, Den Alvorlige Besked, Patientens Ret & Lægens Pligt, Ethiske dilemmaer, Stresshåndtering, At Bevare High Performance (tidligere kaldet At passe på sig selv), Konfliktløsning, Mindfulness, Kommunikation i Sundhedsvæsenet, Empati, Anerkendende Samtale, Refleksion, Supervision, Kommunikationsteori indenfor de Kognitive, Psykodynamiske, Dialogiske eller Systemiske perspektiver.

Underviserne har forskellige uddannelsesmæssige baggrunde og bruger deres forskelligheder og kompetencer indenfor bl.a. supervision, kommunikation, kropssprog, psykologi, mindfulness, konflikthåndtering, stress, grupper m.v.

Teoridelen bliver revideret ved hvert kursus og aktualiseret af underviserne i forhold til kursisternes aktuelle behov/niveau, hvad der rør sig i samfundet, indenfor kommunikation hos de sundhedsprofessionelle og i sundhedsvæsenet.

Desuden suppleres der med øvelser, 2 og 2, Walk & Talk eller fælles samarbejdsøvelser i grupper. Herefter er der opsamling og opfølgning med fælles erkendelser og pointer fra øvelserne.

Udsagn fra tidligere kursister på patientkommunikationskurser er følgende:

"Internatet betyder, at vi har mulighed for at være til stede på kurset og holde fokus. Om aftenen fortsætter samtalen om dagens emner, og de situationer vi har til fælles i hverdagen. Det skaber sammenhold og tryghed." (MJN, kursist)

"Vi er til stede 100% (ved at deltage i internatkursus). Det er en stor fordel i forhold til kursets emner, som er dybereliggende og tillidskrævende at arbejde med. De er ofte ret personlige". (ISW, Kursist)

Disse udsagn understøtter, at det er vigtigt at være tilstede, være aktiv og deltage i de sociale aften- arrangementer, da personlige områder bliver lettere at berøre ved sammenhold og tryghed, som skabes på holdet og i grupperne.

Kursusmateriale og forberedelse

Kursusmaterialet der udsendes før kurset er oftest relateret til de teoretiske plenumoplæg. Det forudsættes at være læst og bruges enten direkte eller indirekte i grupperne eller i plenum, f.eks. materiale om den Motiverende samtale, Konflikt håndtering, Kommunikationsteori, Konsultationsprocessen, CCG o. lign.

Før kurset udsendes et brev til kursisterne, hvor de skal forberede to hjemmeopgaver for at kunne bestå kurset og få udvidet deres kommunikationsrolle og professionelle rolle:

- Første opgave handler om at nedskrive to selvoplevede situationer med en vanskelig kommunikation fra egen kliniske hverdag. Disse anvendes den første dag.
- Anden opgave er at lave en video, en lydoptagelse eller en nedskrevet case på baggrund af en patientsamtale også fra egen kliniske hverdag. **Vær opmærksom på** at på videooptagelsen er det kun lægen som må figurere i billedet – ikke patienten.

Hvis der ikke er mulighed for at lave en optagelse, kan der i stedet laves en skriftlig case. Denne skal der være to siders fyldestgørende beskrivelse af en konkret og problematisk samtale eller konsultation. Samtidig skal opgaven indeholde refleksioner over kommunikative udfordringer.

Gæsteforedrag

Patientambassadører inviteres ind på kurset for at fortælle deres historie om mødet med sundhedsvæsenet. De stilles til rådighed af Dansk Selskab for Patientsikkerhed.

Formålet med patientambassadørerne er at forbedre sundhedsvæsenets kommunikationskultur. Kursisterne får indblik i, hvordan patienter og pårørende kan opleve kommunikationen i mødet med forskellige hospitaler, afdelinger og sundhedsprofessionelle.

Kriterier for godkendelse af kurset og kursusbevis

Det er besluttet i Region Sjælland at kurset kun godkendes såfremt kursisten har:

1. Deltaget aktivt på kurset (underviserskøn)
2. Have under 10 % fravær fra undervisningen
3. Har modtaget supervision på egen medbragt patientsamtale

Evaluerings:

Hvert kursus evalueres, ud fra de i Region Sjælland udarbejdede regler for evaluering, hvorefter der laves en samlet rapport.

Alle kursister evaluerer kurset mundtligt og elektronisk på kursets sidste dag.

Evalueringskemaet udfyldes den sidste time og afsendes med det samme, således at vi opnår 100% evalueringsdeltagelse. Samtidig med at grupperne evaluerer og opsamler på læringsmålene i forhold til egne kompetencer og fremtidig fokus på kommunikationsrollen i praksis.

Den samlede rapport gennemgås af uddannelseskonsulenten og underviserteamet som med løbende afsæt for justeringer og tilpasning af kursusindhold og kursusform, indenfor de rammer, der er beskrevet i nærværende beskrivelse.

Kursusbevis tilgår deltagerne elektronisk efter endt evaluering og attestation for godkendt kursus.

Henvendelse vedrørende kurset:

Helle Andersen

Uddannelsessekretær

Mobil: 93570321

Tlf. KHRUU: 21320464

Mail: heande@regionsjaelland.dk

Lotte Stattau

Uddannelseskonsulent

Mobil: 24855594

Tlf. KHRUU: 21320464

Mail: lostata@regionsjaelland.dk